

**ملاحظات اخلاقی و رازداری در اچ آی وی، اچ پی وی
و دیگر بیماریهای آمیزشی**

دکتر فروزان اکرمی

دکترای اخلاق پزشکی و پسادکترای اخلاق زیستی

مورد یک

خانمی ۳۰ ساله تحصیلکرده که یکماه پیش ازدواج کرده است بدلیل مشکلات ادراری به شما مراجعه می کند، در نتیجه آزمایش کامل ادرار وی پیوری استریل گزارش شده است. کشت ادرار منفی است.

از شما درباره علت این مشکل سوال می کند؟ چه پاسخی وی

می دهید؟

مورد دو

بیمار شما خانمی ۲۵ ساله دیپلمه و خانه دار است که بدلیل زگیل های مقاربتی تحت درمان است. همسرش به دلیل شغلش در حال رفت و آمد به باکو است.

از شما درباره طول دوره درمان و پاسخ به درمان سوال می کند؟ چه پاسخی وی می دهید؟

مورد سه

داوطلب اهدای خون در هنگام مصاحبه با پزشک اهدا، اقرار به روابط جنسی خارج از ازدواج می کند.

از شما درباره افشای پاسخ تست های غربالگری خون سوال می کند. چه پاسخی وی می دهید؟

مورد چهار

نوجوان ۱۴ ساله ای به دلیل روابط جنسی خارج از ازدواج به شما مراجعه می کند و درخواست انجام تست HIV دارد.

چه اقدامی می کنید؟

اخلاق حرفه ای

اخلاق حرفه‌ای دربرگیرنده وظایف و هنجارهای اخلاقی مورد انتظار (بایدها و نبایدها) از حرفه‌مندان هر حرفه است. ارائه دهندگان خدمت بایستی صلاحیت حرفه‌ای خود را به گونه‌ای ارتقا دهند که با برقراری ارتباط خوب با بیمار و خانواده وی و صداقت و درستی، اعتماد آنان را جلب نمایند.

ملاحظات اخلاقی

❖ اصول خیر رسانی و ضرر نرسانی:

آموزش پشگیری تشخیص زودرس مراقبت و درمان

❖ اصل احترام به استقلال فردی:

رازداری

محرمانگی اطلاعات

حفظ حریم خصوصی

رضایت آگاهانه

❖ اصل عدالت:

منع انگ و تبعیض

اصل احترام به استقلال فردی (اتونومی)

اصل احترام به خود مختاری یا استقلال فردی در حقیقت به حق انتخاب مراجعه کننده و یا بیمار اشاره دارد. این اصل نقطه مقابل پدرسالاری یا قیم‌مآبی در پزشکی قدیم است. از منظر اخلاق پزشکی هر شخص دارای اهلیت، حق تصمیم‌گیری در امور مرتبط به خود و انتخاب آگاهانه را دارد.

قواعد رازداری و محرمانگی اطلاعات، حفظ حریم خصوصی و رضایت آگاهانه از این اصل مشتق میشوند.

اخلاق سلامت عمومی

اخلاق اچ آی وی، اچ پی وی و دیگر بیماریهای آمیزشی به دلیل
واگیر بودن آن هم موضوع اخلاق حرفه‌ای و هم موضوع اخلاق
سلامت عمومی است.

در هنگام اپیدمی بیماری‌های واگیر و مقابله با آن آنچه بایستی
مدنظر قرار گیرد، نقض حداقلی هنجارهای اخلاقی است.

منع انگ و تبعیض

برابری، انصاف و عدم تبعیض ایجاب میکند که حرفه مندان پزشکی خدمات ایمن و باکیفیت را به همه مددجویان / بیماران صرف نظر از نژاد، قومیت، زبان، فرهنگ، مذهب، طبقه اجتماعی-اقتصادی، جنسیت و معلولیت براساس وضعیت بالینی آنها ارائه نمایند.

حرفه مندان مراقبت سلامت بایستی:

- با گیرنده خدمت ارتباط محترمانه برقرار کنند و به کرامت انسانی وی احترام بگذارند.
- در ارائه خدمت همواره منافع گیرندگان خدمت را در اولویت قرار دهند.
- خدمات مراقبت سلامت را بر اساس دستورالعمل‌ها و راهنماهای ملی به روز رسانی شده ارائه داده و ثبت کنند (استاندارد مراقبت).
- در ارائه خدمات برابری و عدم تبعیض را رعایت کنند.
- گروه‌های آسیب‌پذیر و ملاحظات اخلاقی در ارائه خدمت به آنان را بشناسند.
- قادر به آگاه‌سازی و توانمندسازی مراجعه‌کنندگان و بیماران باشند.
- حریم خصوصی بیمار/گیرنده خدمت و رازداری را رعایت کنند.
- قادر به اخذ انواع رضایت آگاهانه متناسب با اقدام مراقبت سلامت باشند.

حرفه مندان مراقبت سلامت بایستی:

- محرمانگی اطلاعات بیمار را (بجز در موارد گزارش دهی اجباری و استثنائات قانونی) رعایت کنند.
- استثنای نقض محرمانگی اطلاعات گیرندگان خدمات را بدانند.
- ملاحظات اخلاقی را در فضای مجازی (آموزش، تبلیغات و ...) را بدانند و به آن عمل کنند.
- موازین اخلاقی و حقوقی حرفه‌ای را در نظام مدیریت اطلاعات سلامت (سامانه های ثبت و گزارش دهی) رعایت کنند.
- با ملاحظات اخلاقی اولیه در پژوهش روی آزمودنی‌های انسانی آشنا باشند.
- بتوانند تعارض منافع احتمالی را شناسایی و مدیریت کنند.
- نحوه رویارویی با دوراهی های اخلاقی را بدانند (پیشرفته)

حفظ حریم خصوصی بیمار

- تنها سوالاتی را از بیمار پرسیم که می تواند در تشخیص و درمان بیماری کمک کننده باشد.
- پرسش سوالات از بیمار در یک مکان خصوصی انجام شود.
- حصول اطمینان از حفظ حریم فیزیکی بیمار
- برقراری ارتباط خوب با بیمار و سپس اجازه گرفتن برای لمس و معاینه

موارد استثنائی که پزشک مجاز به افشای اسرار بیمار است

- **رضایت بیمار:** خود بیمار رضایت داشته باشد که اطلاعات در مورد بیماری و ... در اختیار دیگران قرار بگیرد که این شرط منوط به داشتن اهلیت است.
 - **پیشگیری از وقوع جرم:** در صورتی که بیمار از قصد خود برای ارتکاب جرمی مانند قتل و ... به پزشک بگوید. پزشک می تواند نیروهای انتظامی و قضایی را مطلع کند و جرم افشای اسرار تحقق پیدا نمی کند.
 - **بیماری های واگیردار:** ماده ۱۳ قانون طرز جلوگیری از بیماری های آمیزشی و واگیردار مصوب ۱۳۲۰ مقرر می دارد:
- پزشکان آزاد و همه بنگاه های بهداری که معاینه و درمان بیماری های آمیزشی انجام می دهند، موظفند در آخر هر ماه تعداد بیماری های آمیزشی را که دیده اند و قبلاً به پزشک دیگری مراجعه نکرده اند بدون ذکر نام به بهداری بفرستند.
- **ولادت و وفات:** ماده ۱۹ و ۲۴ قانون ثبت احوال صدور گواهی ولادت و فوت نیز از موارد مجاز افشای اسرار پزشکی است.
 - **دستور مراجع قضائی:** هرگاه به دستور مراجع قضائی لازم باشد تا پزشک اطلاعاتی را برای کشف حقیقت در اختیار مرجع قضائی قرار دهد این امر قانونی است.

ماده: ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی عنوان می کند:

اطباء و جراحان و ماماها و دارو فروشان و کلیه کسانی که به مناسبت شغل یا حرفه خود محرم اسرار می شوند هرگاه در غیر از موارد قانونی اسرار مردم را افشا کنند به سه ماه و یک روز تا یک سال حبس و یا به یک میلیون و پانصد هزار تا شش میلیون ریال جزای نقدی محکوم می شوند.

**رعایت اخلاق حرفه ای مایه میانه روی و سپری
محکم در برابر قانون است**

مورد پنچ

آقای است ۳۰ ساله دیپلمه و دارای شغل آزاد که تست تاییدی HIV وی مثبت شده است، همسرش در ابتدای سه ماهه دوم بارداری است و نتیجه تست HIV وی در سه ماهه اول بارداری منفی شده است. بیمار از افشای وضعیت مثبت خود برای همسرش خودداری می کند.

اقدام شما چیست؟ آیا وضعیت وی را برای همسرش افشا می کنید؟

اهم ملاحظات اخلاقی

بر اساس ماده ۱۲ آیین نامه پیشگیری و منع انگ و تبعیض علیه اشخاصی که با اچ آی وی زندگی می کنند، "نتیجه آزمایش های تشخیصی اچ آی وی محرمانه است. افشای نتیجه آزمایش اچ آی وی شخص به همسر یا خویشاوندان و سایر اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی، بدون رضایت وی ممنوع است و در صورت رضایت وی، مطابق دستورالعمل مشاوره و تشخیص صورت می گیرد".

دستورالعمل مشاوره و تشخیص

در دستورالعمل مشاوره و تشخیص توصیه شده است بیمارانی که نیاز به سازگاری با شرایط کنونی و یا کنترل افسردگی و یا اضطراب دارند، علاوه بر مشاوره بایستی به روان‌درمانگر ارجاع شوند و در جلسه بعدی با آنها درباره پرهیز از رفتارهای مخاطره‌آمیز، اقدام به رفتار مسئولانه و افشای وضعیت خود برای همسر مشاوره شود.

دستورالعمل مشاوره و تشخیص

همچنین، مطابق با این دستورالعمل، افشای وضعیت اچ آی وی بیمار برای همسر یا شریک جنسی وی فرآیندی داوطلبانه است که بایستی با رضایت کامل وی انجام شود. این کار به دو صورت امکان پذیر است: بیمار آموزش ببیند و وضعیت خود را برای همسرش افشا نموده و وی را تشویق به انجام آزمایش تشخیصی اچ آی وی نماید یا این که این کار را با کمک مشاور دوره دیده انجام دهد.

مورد شماره شش

خانم ۲۷ ساله، متاهل، دیپلمه، خانه‌دار، با قومیت بلوچ و مبتلا به اختلال سوگ طولانی مدت با سابقه قبلی اقدام به خودکشی می‌پردازیم که به علت طول کشیدن علائم آنفولانزا به متخصص عفونی ارجاع داده شده و طی فرآیند ارزیابی، تست اچ آی وی مثبت شده است.

مورد شماره ۶

چالش‌های اخلاقی در مواجهه با این مورد عبارتند از:

- نحوه انتقال خبر ناگوار وضعیت اچ آی وی مثبت به بیمار با توجه به شرایط خاص جسمی و روانی وی؛
- عدم رضایت او به افشای وضعیت اچ آی وی وی برای همسرش
- مدیریت تعارض بین رازداری و اولویت حفظ جان بیمار است.

اخذ رضایت آگاهانه

اهلیت (صلاحیت)؛ آگاهی، درک، انتخاب

درخواست انجام آزمایشاتی که با انگ اجتماعی همراه است نیاز
به رضایت صریح شفاهی بیمار دارد.

موفق باشید